

Свети Тривелий (Теоктист) - Хан Тервел

Вдъхновението ми за написването на този градеж са събития, случили се преди 1300 години, и предопределили развитието на Европа и християнството до наши дни.

Хан Тервел е наследник на хан Аспарух от рода Дуло, приема се за негов първороден син. Идва на власт непосредствено след смъртта на хан Аспарух, в края на 700г. Съчетава дипломатията с военната сила, благодарение на което постига изключителен авторитет и международно признание на България.

Възкачва се на престола и управлява Първата българска държава в периода 700-721г.

През 705г. детронираният византийски император Юстиниан II Ринотмет (Носоотрязания) бяга от заточението си на Кримския полуостров и след много премеждия се озовава при Тервел. Двамата сключват сделка - Юстиниан с помощта на 15 000 българи стига до Константинопол и след преврат си връща короната.

Тервел получава с договор областта Загоре, днешното южно Черноморие, пари и много скъпоценни дарове. Приет е в императорския дворец е увенчан с титлата кесар на Източната Римска империя и цар на България. В държавната йерархия на Римската империя титлата кесар е била най-високата, с която са били удостоявани средновековните европейски владетели. Кесарят всъщност е и съимператор, главно на престолонаследника или много близък роднина на Василевса. Титлата е получавана само и единствено от християнски владетели, така че хан Тервел явно е бил приел християнството, заедно със своето семейство преди това. Няма друг такъв случай в 12-вековната история на Източната Римска империя - за кесар да е провъзгласяван чужд владетел.

Но Юстиниан Носоотрязаният се оказва много коварен Император, нещо показателно за Византийските владетели. Когато се справя с враговете си в Константинопол и се почувства сигурен на престола, през 708 год. той организира поход срещу българите през Тракия и десант край Анхиало (днешно Поморие), за да си върне Черноморските пристанища. Хан Тервел напада изненадващо лагера на ромеите, нанася им поражение, пленява много богатства, а императорът едва се спасява зад стените на крепостта.

През периода 711-712г. Тервел отново се намесва в междуособиците на византийския двор, като нахлува в Източна Тракия и достига до стените на Цариград. Тези военни успехи принуждават новия

византийски император, Теодосий III (715-717), да поиска мир и през 716г. да подпише изключително успешен за България договор. Според неговите 4 клаузи страната запазва всички териториални придобивки. Ханът получава годишен данък от Византия, златотъкани дрехи и червени кожи - знакови за царската власт. Уреждат се равноправни търговски отношения между двете страни с държавни печати и пломби на стоките.

По това време не е минал и век, откак е започнал да се проповядва ислямът и арабите - мюсюлмани превземат цяла Мала Азия, нахлуват в Персия и Армения, превземат и Северна Африка. През 711 година се прехвърлят на европейският континент - маврите превземат Испания, през 716 год. превземат Лисабон и се отправят към Франция. По същото време арабите нахлуват в Тракия със силна войска и опустошават напълно цялата провинция. След това се насочват към Константинопол и като се укрепват близо до градските стени започват пълна обсада на града откъм суша и море. Нашествието от 200 000 войни и 5 000 кораба се ръководи от страховития емир Маслама, незаконният брат на халифа. Целта на нашествието е двете ислямски армии - от запад, откъм Испания и от изток, откъм Константинопол - да нападнат едновременно от двете страни Европа и да я превземат. Интересно е, че на запад макар и с по-слаби сили, превземат почти целият Иберийски полуостров и достигат до южна Франция, където ще бъдат спрени едва през 734 год. в битката при Поатие. (Карл Мартел)

Главният удар е насочен по Византийската империя, която по това време е държавата на християнството, като се е имала за проекция на божие царство на Земята и Константинопол - столицата на християнска Европа.

Константинопол е обсаден по суша и море през пролетта на 717г., като от лятото арабите предприемат набези и към Българската държава. Цяла Тракия е опустошена. Арабите изграждат огромен лагер, който е защитен с ровове и укрепителни съоръжения откъм Константинопол и тила от евентуални нападения на българите. Хан Тервел много добре е разбирал, че опасността, която се задава откъм Изток, е по-страшна от коварствата на византийските императори. Затова още същата есен е подписан съюз между България и Византия за справяне с нашествениците.

През есента на 717г. флота на Византия нанася съкрушителен удар по армадата на арабите, използвайки страховития „Гръцки огън“ - корабите на империята унищожават голяма част от корабите на нашествениците, а оцелелите биват изтеглени на брега и на

практика неутрализирани. По суша българската армия извършва постоянни набези по лагера на арабите, а отрядите на емира, изпратени да търсят храна и фураж са непрекъснато атакувани и ликвидирани. Така в навечерието на зимата на 717-718г. арабските войски се оказват с оскъдни продоволствия, напълно блокирани без възможност за снабдяване от Тракия или откъм море. За нещастие на нашествениците същата зима се оказва много студена, според хроникьори: „всичко е покрито със сняг и замръзва за 100 дни". В лагерът им избухнала епидемия, а недостигът на храна станал критичен. Войниците на Маслама били принудени да ядат отпадъците, изхвърлени от морето, всякаква растителност и трупове на животните.

Със затоплянето на времето халифът се опитал да изпрати подкрепление на обсадената си армия, по суша и море, но той бил провален. На 15 август 718г. Маслама признава поражението си и оттегля обсадата на Константинопол. Започва оттегляне на останалата войска към Дарданелите. Към края на август колоната е атакувана от Хан Тервел и са избити около 20 000 души. Така българите успяват да нанесат 3 последователни поражения на арабите в открити сражения - нещо, с което нито една армия дотогава не можела да се похвали.

Решителните действия на Тервел над армиите на Арабския халифат спасили Византийската столица от завладяване, окончателно премахнали арабската заплаха и спират разпространението на исляма на източната граница на Мала Азия за около 6 века. Силата на българското оръжие заслужено печели на Тервел прозвището „Спасителят на Европа". На 15 август 718 год. „Трижди Великият" владетел на българите, кесарят Цар Тервел спасява Константинопол, Източната Римска империя и християнска Европа, на която оттогава се смята за съпокровител.

Тервел Български е обявен за спасител на Европа и като такъв е бил почитан до XVIII век. Християнският свят с дълбока признателност увековечава святото му дело, а църквата го канонизира за светец, еднакво почитан и от Православната и от Католическата църква. Датите в църковният календар, когато се отбелязва Св. Тривелий са 4 януари и 3 септември.

гр. Варна
17.02.2021г.